

ԼՐԱԳԻՐ

Տարեկան գինն է . . . 130 դր.
Վեցամսեայ . . . 70 "
Եռամսեայ . . . 40 "
Մէկ ծանուցումը ապրիլ 80 փարսէ :
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 քն
եւ 16 քն կը սկսին :

Դուրս երթալից քաղցրեկտուն ճամբու
ծախքը ամեն մէկ թիւին համար 20
փարսէ :
Լրացողս վերաբերեալ նամակ կամ որ
եւ ինչէ գրութիւն, կամագրին պիտի
ուղղուի . եւ ասոնց ճամբուն ծախս
քը իրկողն վայել է :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎՈՍՏԱՆԻԿՆՈՒԴՈՒՄ 7 ՕԿՈՍՏՈՍ

Եւրոպայէն եկած լուրերը մինչեւ
լատ . օգոստ . 7 րը հասնին :

Բոլոր լրագիրները մանաւանդ փա-
րկղնները Ս . Եւրոպայէն կայսրու
րուհւոյն Հերպուրի երթալը եւ Մեդ-
ղեոյ թաղուհւոյն ալ հոն երթալ անոնց
հետ տեսութիւն ընելը եւ կղած հան-
դէաները մանրամասնաբար պատմելու ըզ-
րազած են :

Գաղղեոյ Ս . Կայսրն ու կայսրու-
հին լատ . օգոստ . 4 րը Հերպուրի հա-
սան եւ ցնծալից աղաղակներով ընդուն-
վեցան բոլոր բնակիչներէն :

Նոյն օրը իրիկուան ժամը տասներ-
կուքին միջոցները բոլոր նուերուն ու ամ-
բոյններուն թնդանութիւնը ծանուցին
Մեդղեոյ թաղուհւոյն Հերպուրի հա-
սանը :

Այն ժամ ետքը կայսրն ու կայսրու-
հին մակոյի մը նստելով Մեդղեոյ թա-
ղուհւոյն շողեւանը դացին, եւ երկու
ժամու չափ հետը տեսութիւն ընելէ եւ
տեւ քաղաքը դարձան :

Հետեւեալ օրը կէս օրին Ս . Թա-
ղուհւոյն, իր ամուսին Մեդղեոյ թաղուհւոյն
իր անդամներէ որդւոյն, Բամպուրի դուք-
սին, արտաքին դործոց պաշտօնակա լրատ
Սարգիսի, ծովային դործոց պաշ-
տօնակա Սեւ Բարնիսի եւ ուրիշ
բազմաթիւ պաշտօնատարներու հետ ցա-
մաք ելաւ եւ կայսրն ու կայսրուհւոյն
հետ փոխադարձ տեսութիւն ընելով նա-
խաձառ ըրաւ անոնց հետ :

Այն օրին երկու ժամ ետքը, կայսրը
եւ կայսրուհին Մեդղեոյ թաղուհւոյն հետ
կառը նստելով քաղաքին շրջակայ բար-
ձունքը պարտեցան Հերպուրի նաւա-
հանգստին գեղեցիկ եւ փոքր տեսարանը
աչքէ անցունելու համար :

Իրիկունը գաղղեոսկան Պաքիսի ա-
նուն մեծ եւ աղաքիկն վրայ մեծ ճառ մը
կըսաւ որուն ներկայ էին Մեդղեոյ վեհա-
փառութիւնէն զտա՝ Մեդղեոյ թաղաւո-
րական աղագոտհմին անդամները, արտա-
քին դործոց եւ ծովային պաշտօնակա-
ները, Սարգիսի, Բարնիսի եւ Պառակի, Տի-
րիկի մարաթախները, Համիկի ծովայի-
արքայ, ալիքի կոմս եւ Մեդղեոյ ու Գաղ-
ղեոյ նաւաւորներուն հրամանատար-
ները :

Արտաքին վերջը Ս . Եւրոպայէն
կայսրը Ս . Թաղուհւոյն կենացը զինի
խմելով հետեւեալ խօսքերն ըրաւ :

Այս ամեմ Մեդղեոյ վեհափառ թաղուհւոյն
կենացը, անոր դասակից իշխանին եւ թաղաւորա-

կան գերազատանին կենացը : Այս բարեմաղթու-
թեան բաժակը իրենց ներկայութեանը, Գաղ-
ղեոյ ծովայի տարան նստին եւ Հերպուրի նա-
ւահանգստին մէջ խմելով անոնց նկատմամբ ու-
նեցած զգացմանցին ցոյց տալու եղանակով ին-
նեմ :

Եւ արդարեւ, զորքերն ինքնին կը խօսին եւ
կը հաստատեն որ քանի մը դժբաղդ գեղեցիկ
պատճառաւ զրդուելով թշնամական կեանքը չը
կրցան խանդարել ոչ երկու արեւունաց մէջ ե-
ղած բարեկամութիւնը եւ ոչ երկու աղաքի իրա-
րու հետ հաշտ մնալու բաղձանքը :

Աստի հաստատ յայտնում որ եթէ արեւ
դարաւ մը կըրքերն ու աստի թիւնները արեւոյն-
նէլ ուղիւ, հաստատից արեւուն թեւն առջեւ
պիտի խորտակին, ինչպէս որ արեւները կը խորտա-
կին առ թումբին առջեւ որ այս միջոցն երկու
տեսութեանց նաւաւորները կը պաշտպանէ ծո-
վան բնակիչները գէտ :

Թաղուհւոյն ամուսին Մեդղեոյ թա-
ղուհւոյն հետեւեալ խօսքերով պատաս-
խանց կայսրն :

Ս . Եւրոպայէն տեւր .
Թաղուհւոյն կը բաղձայ որ յայտնեմ Ձեր
վեհափառութեան թէ արեւը կը զրդուի այս բարե-
կամութեան նոր աղաղակը որ ասիք իրեն գինի
խմելով իր կենացը եւ այնպիսի խօսքերով որ
յաւիտեան սիրելի պիտի ըլլան իրեն :

Ձեր վեհափառութիւնը կը ծանցայ իր բա-
րեկամական զգացմանցը որ անի վեհափառ Տէր,
թէ Ձեր եւ թէ կայսրուհւոյն վրայ, եւ ես պիտի
չունեմ Ձեր յիշեցմանը :

Գիտեմ նաեւ որ մեր երկու տեսութեանց
մէջ բարեկամութիւնը իր բաղձանց հաստատուն
նպատակն է ինչպէս Ձեր : Աստի թաղուհւոյն
կրկնապէս եղանակ կը համար զինքը որ ասիք
անի հիմա հաւանակայ դանդաղ Ձեր հետ
միտանալու, վեհափառ Տէր, երկու աղաքայ մէջ
կղած բարեկամութեան կապերը հաւոր կըլծին
չափ սեղմելու ջանալով :

Այս բարեկամութիւնը իրենց փոխադարձ
բարօրութեան հիմն է, եւ Աստուծոյ օրհնա-
թիւնը պակաս չըլլայ վրայէն :

Թաղուհւոյն կայսրն եւ կայսրուհւոյն կենացը
կը խմէ :

Ձառը վերջանալէն ետեւ թաղուհւոյն
իր շողեւանը դարձաւ, եւ հետեւեալ
առաւօտուն կայսրն ու կայսրուհին վեր-
ջին տեսութիւնով թաղուհւոյն ընելու
դացին :

Գիշերները բոլոր քաղաքը եւ պա-
տարադմական նաւ կը ամենապէս զինի իր-
պով լուսաւորված էին :

Մեն տեղ ժողովուրդը ցնծալից ա-
ղաղակներով կողջուելի կայսրը եւ թա-
ղուհւոյն :

Հերպուրի մէջ իւրաւոր անդղա-
ցի կայ եւ նաւահանգստին մէջ ալ 600
էն աւելի նաւ :

Արեւի թէ Մեդղեոյ թաղուհւոյն Հեր-
պուրիկէն մեկնելու ընդմէջ Պաքիսի պիտի
երթայ իր դուստրը տեսնելու որ Բար-
սից թաղաւորին կը օրորուի այն առեւծ է
եւ քանի մը ամսուան յղէ :

Մեդղեոյ խորհրդարանը լատ . օգոստ .
2 րը զոգնեցաւ թաղուհւոյն կողմանէ

կարգադրած դաստիարակութեամբ մը որ
յայտարարութիւն կրէ թէ օտար տե-
րութեանց հետ Մեդղեոյ ունեցած յա-
րաբերութիւնները կատարեալ փոփոխ-
ութիւն կուտան խաղաղութիւնը անխաղ-
մաւուն, եւ հաստատ յայտն զուցյուն որ
Փարիզի գիտական ժողովն որոշմանը
յանձնարած խնդիրները զօհացուցիչ կեր-
պով պիտի լուծվին :

Հեղեհատանէն եկած վերջին լուրն
ըր կը ծանուցանեն թէ Սեւ Բարնի
Բամպուրի սպարապետը իր հրամանին
տակը գանձով անդղեական զօրաց ինա-
ցուցիչ է յայտարարութեամբ մը, թէ մեծ
անձրեւներուն ժամանակը եկած ըլլալով
յարձակորդական պատերազմ ընելէ պիտի
գաղղին մինչեւ սեպտեմբերի ամիսը :

Մեդղեական Ս . Եւրոպայէն լրագի-
րը Մարիաթայէն յունիս 17 թուով
թիւրք զօրապետին դրած մէկ նամակին
տանկով կը ծանուցանէ թէ Հեղեհատանի
պարտաւորութեան առաջնորդ անուանի
Կանա Սահպը վերջապէս բռնվել է :
Այս լուրը ետքէն եկած պաշտօնական
նամակներուն մէջ յիշեցաւ չըլլալով հա-
տատութեան կարօտ է :

Գաղղեական Բ . Եւրոպայէն լրագի-
րը լատայի 1 ա Հէյ քաղաքէն զրգած նա-
մակներէ լուր տանելով կը ծանուցանէ
թէ Հոլանտայի Ալիօմ Գ . Թաղաւորը
աթուռն հրաժարելու որոշում ընելով
Ս . Եւրոպայէն դացիքն, ուսկից ալ Հո-
լանտա դուռնալու դիտաւորութիւն չու-
նի եղի : Արեւի թէ Հոլանտայի թաղա-
ւորին այս հրաժարման պատճառը ա-
ռաջուց ի վեր սահմանադրական կառա-
վարութեան համակրութիւն չունենալն
է, այս պատճառաւ հօրը մեռնելէն ետ-
քէն ալ ակամայ յանձն առել է թաղա-
ւորութիւնը : Իր օրին յառաջիկայ սեպ-
տեմբեր 4 րը տասն եւ ութ տարեկան ը-
լալու պիտիք սահմանադրութեան հա-
մաձայն չափահաս ըլլալու կէտին հասած
ըլլալով, Ալիօմ Գ . որոշել է վերջապէս
այս առթիւ իր դիտաւորութեան ի գործ
դնել :

Այս լուրը ուրիշ քանի մը լրագիր-
ներ կատարածի տակ կը ձգեն :

Հեղադրական լուրերը կը ծանու-
ցանեն թէ Մեդղեոյն Մեքիկա ծովուն
տակէն հաստատվելը ելիքարական հե-
ռապրին թիւը յաջողութեամբ տեղա-
ւորվել է : Թեկն իրկայնութիւնն է 2092
մղն :

Այս լուրը Լ . Եւրոպայէն մէջ մեծ դո-
հութիւն պատճառեց : Յիշեալ հեղադ-

րին ընկերութեան բաժնիները որ աս
օրը 300 լիւր կարծէին, մէկէն ի մէկ 800
լիւրայի ելան :

Մեդղեոյ կառավարութիւնը որոշեց
որ Վարմիր ծովին Հեղեհատան ալիք-
արտական հեղադիր մը հաստատվի ծո-
վուն տակէն : Արեւն այս գործին հա-
մար կազմված ընկերութիւնն իր յայ-
տարարութիւնը հրատարակեց : Մեդղեոյ
կառավարութիւնը հարկին 4 1/2 շահ
ապահովուց յիսուն տարւան համար
Բնկերութեան զրամադրութիւնը 800 հա-
զար լիւր պիտի ըլլայ :

Գաղղեոյ տեւրութեան պաշտօնական
Ս . Եւրոպայէն լրագիրն հետեւեալ յօդու-
ած կը հրատարակէ Ղիտտի յիշեցման
վրայ :

« Կայսրն եւ Մեդղեոյ Ս . Թաղու-
հւոյն կառավարութիւնները Բ . Եւրոպայէն
հետ համաձայնութեամբ որոշեցին Ղիտ-
տէյի մէջ գործըլած ոճիրներուն պա-
հանջած հատուցումներն ապահովելու
լու համար ձեռք առնելու միջոցները :
Յունիս 3/15 րը իրիկունը յիշեալ քա-
ղաքին օսմանեան իշխանութեանց վար-
մանը անաչառ քննութեան ներքեւ պի-
տի իյնայ . եւ ամեն յանցաւորները ինչ
առիթմանի տեւ որ ըլլան իրենց արժա-
նաւոր պատիժը պիտի կրեն : Քաղաքին
բնակիչներն այս ստակալ անցնելուն կա-
մակից ըլլալով, իրենցմէ զրամական հա-
տուցումներ պիտի առնվին ու շնորհ-
վին այն ամեն մարդոց որոց անձն ու ըս-
տացում չը փախ կրած է :

« Ս . Սուլթանին կողմանէ ուղղա-
կի ելած եւ Մարին կայսրական վեհա-
փառութեան կըրով վաւերացեալ հրո-
վարտակ մը արգէն իրկվեցաւ : Այնմէն
կուսակալին, որ յանցաւորները գտնէ եւ
առանց Ս . Պաքիսի հարցունելու անմի-
ջապէս պատժէ : Այս հրովարտակը Ղիտ-
տէ իրկվեցաւ բարձրաստիճան զինուո-
րական մը հետ որուն արտաքայ կարգի
իշխանութիւններ արված է :

« Գաղղեոյն ու անդղեացի գործա-
կալներ պիտի իրկվին Ղիտտէ, որ Բ .
Եւրոպայէն գործակալին հետ համաձայնու-
թեամբ օսմանեան կառավարութեան եւ
Գաղղեոյն ու Մեդղեոյ կառավարութեանց
մէջ որոշված ամեն միջոցներուն կատա-
րեալ գործադրութեանը հսկին : Աստի
կրկնապէս անտարաքայ ըլլալ որ հատու-
ցումը պիտի ըլլայ ինչիւրով որ կը պա-
հանջեն աղաքի իրաւունքը քաղաքակր-
թութեանը մարդկութիւնը որոնք այն
պէս ողբալ կերպով թշնամանք կրկնին :

« Տեւոյն անուն շողեւանք քրդի-
կը թաւ լինէն ճամբայ կըլէ Ղիտտէ կը-
թալու, որպէս զեւ Ս . Թաղուհւոյն իրկած

նաւերուն հետ համաձայնութեամբ օժանդակութիւն ընծայված փառաւոր թուրքի փոխարէն Սէնթ-Էլիզաբէթ մեծ ժառանգէն ու ակամակապ պատուանք շանը խրկեց Ն. Վ. վեհափառութեան:

Ս. Վ. հախառ Սուլթանը դեպքան ներուն խօսք բռնադատ ժամանակ չթողելով՝ փութացեր էր Պոլսի անցքերուն վրայ իւր զգացած խորին տրտմութիւնը անոնց իմացընել տալու. եւ տեսնելու է ինչ կերպով կը խօսի առժամանակեայ արտաքին գործոց պաշտօնեայ Սահմաւ փաշան՝ օսմանեան կառավարութեան ձեռք տուած առաջին միջոցներն անոնց իմացընելով:

Բ. Պառն, 17 յուլիս 1858

Պարոն դեպքան,
Պայտերական կառավարութիւնը խորին տրտմութեամբ իմացու Վարդիոյ ու Մեղիոյ հիւպատոսներուն եւ հիւպատոսարանացը դէմ գործընթաց դատաւարութիւնը, ինչպէս նաեւ մահապատիւ չեղող հպատակներու տպանութիւնը: Բարձրագոյն Պաշտօնը չուզելով վայրկեան մը կորսնցնել ահաւոր պատժով մը դարձնել այն թշուառականները՝ որ այս դատաւարութիւնն ըրին եւ իր դաշնակից երկու բարձր տեւութեանց գործակալներուն դէմ այս նենգաւոր խորհուրդները նիւթեցին եւ վերջապէս այնչափ մարդ սպաննեցին, Վարդի վեհափառութիւնը հրովարտակ մը հանեց որ կը հրամայէ Պոլսէն իրաւաւորութիւնը քննութիւն ընելու, բռնելու եւ անմիջապէս մեղքընելու տպատուութեան առաջնորդները, յանցանքներն արդէն խտտովանող ապրտաւորները եւ յանցաւոր ճանչցողները:

Եւս կայսերական հրամանը տեղակալ զօրապետ Կամիլի փաշային յանձնարելու որ հնար եղածին չափ շուտով Պոլսու տանի եւ անոր տարող գործողութիւնը ապահովընէ կուսակալին հետ միտքանութեամբ:

Միանգամայն տեւութեան շրջնաւ մը տրվեցաւ յիշեալ զօրապետին որ վաղը ճամբայ ելլէ ու Պոլսու երթայ:

Թեպէտ եւ ասիկա բացարձակապէս հարկաւոր չէ, այսու ամենայնիւ հրամանագիր մը եւլու որ կը հրամայէ նախադրուելու համար նոր զօրքեր խրկել թէ մայրաքաղաքէս եւ թէ Լոզիսպոսէն:

Եւս հարկաւոր միջոցները որ կառավարութիւնը փութացաւ ձեռք առնելու՝ Չեզի իմացընելով, Պարոն դեպքան, վեհափառ խնայական հրաման եղած է ինքի յայտնել Չեզի վեհափառութեան այն խորին նուիրանքն ու ցար որ այս ողբերկեացքերն արդեւ իրեն:

Եւս առթիւ մնամ եւ այլն:
ՄԱՍԻՍԻՍ ՀԻՏԻՄ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եւս յ 5 ին՝ կայսերական հրամանաւ՝

Պատերազմի պաշտօնեայ փոխապաշտօնի իրող փաշան միանգամայն արքունի թընդանութարանին վերատեսուչ անուանեցաւ:

Թնդանութարանի վերատեսուչ վըսնմ՝ Մէհմէտ Բիւշտի փաշան առանց պաշտօնի նախարարաց բարձրագոյն ժողովին անդամ անուանեցաւ:

Դարձեալ կայսերական հրամանաւ՝ Հայէպի նախկին կուսակալ եւ արդարութեան բարձրագոյն աստիճանի անդամ Խզէթ փաշան հրապարկելու կուսակալ անուանեցաւ:

Պոստայի նախորդ կուսակալ Մէհմէտ փաշան Հայէպի կուսակալ անուանեցաւ:

Թարհալայի նախորդ կառավարիչ Հիւսնի փաշան Կանայի կուսակալ անուանեցաւ: Միւշերութեան աստիճանաւ:

Ելեղ փաշան Թարհալայի կառավարիչ անուանեցաւ:

Մեր նախնիք թիւերուն մէջուն մէջ ծանուցելով թէ Պալեկերայի Վ. Թաւալորը՝ օգոստոսիս Ինքնակալին կողմէն:

մանէ իր եղբորը բարձրագոյն Մաշկերթ իշխանին ընծայված փառաւոր թուրքի փոխարէն Սէնթ-Էլիզաբէթ մեծ ժառանգէն ու ակամակապ պատուանք շանը խրկեց Ն. Վ. վեհափառութեան:

Մեղեալ ուրբաթ օրը՝ մայրաքաղաքէս հեղինական դեպքան Պ. Պառնաւոր թիւթի պատիւ ունեցաւ հոգաւոր հաշի կայսերական պաշտօնը կրթելու եւ վերոյիշեալ պատուանշանն ու ժառանգէնը օգոստոսիս Ինքնակալին մատուցանելու:

Պայտերական բարեկամ կառավարութիւնը մայրաքաղաքէս զխաւոր վաճառականներուն ու սեղանաւորներուն հետ խորհրդակցելով՝ դրամոց ելեւէջին առաջին աշննը եւ փոխանակութեանց գիներն անխախտ բռնելու միջոցներ արհիւնեց: Եւս միջոցներուն գործադրութեանը համար 800 հազար լիւրա սթէկոնը դրամադրուի պէտք ըլլալով ստորագրուեցաւ, եւ Խոթն վաճառականն ու Խոթն սեղանաւորն մասնաժողով մը ընտրուեցաւ որ ասոր վրայօք շինվելը կանոնադրութեան հիմնագիրը պատրաստէ:

Մայրաքաղաքէս Քարանթինայի ժողովը որոշեց որ Մալթայէն, Եզիպոսէն, Վերիկէն ու Պոլսի քաղաքներն եւ կող նաւերը քարանթինա պահեն:

Լուր անընդհատ թէ Մալթայէն աղաւ հաղորդակցութեամբ շրջնաւ մը ճամբայ ելելով մէջը մէկ կամ երկու հոգի մեռեր են Պէնկաղի ժամանակէն: Եւս լուրին վրայ վերոյիշեալ տնօրինութիւնը եղաւ:

Միանգամայն որոշվեցաւ որ Մեծովն եկող նաւերն ալ առանց բացառութեան Պաւագի քարանթինային առջեւ կենան, իրենց ճամբու թուղթը ցուցնեն, ու աղաւ հաղորդակցութեան թուղթ մը ստանան, կամ պէտք ըլլային քարանթինա պահեն:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Նախնիք մայ թիւերուն մէջ ազգային դպրոցաց լաւ յառաջագիտութեանը արգելք եղող քանի մը պակասութիւններ յիշեցնելով: Եւս անգամ ուրիշ արգելք մը պիտի յիշեմ՝ որուն ալ առաջըր դիւրութեամբ կրնայ առնուիլ:

Հասերուն յայտնի է որ ազգային դպրոցներուն մէջ վարժեցած աշակերտներուն մեծագոյն մասը իրենց սորված ուսմունքները կիսիատար թողելով կը ձգեն կելին:

Չկայ դպրոց մը՝ ուր 20, 30, եւ այլն աշակերտ կարենայ դանդաղ երեք չորս տարի ուսմունքներն յարունակող: Դաս մը կ'սկսի 20, 30 եւ աւելի աշակերտով, եւ միշտ տարիին վերջը կ'ետ չմնար, տարի մըն ալ անցնելու ըլլայ՝ այն կէսն ալ չեկայ: Եսանկով ուսուցիչներուն աշխատութիւնը պարապը կերթայ եւ եղած ծախքերուն համեմատութեամբ արդիւնք չտեսնելով դպրոցներէն: Հետեւաբար ուսուցիչներն ու դպրատանց հոգաբարձուները կը թուինան, կը վճատին, կը յուսահատին:

Եւս յաւաքի վիճակին առաջին առնելու համար մինչեւ հիմա զանազան միջոցներ մտածվեցան եւ ի գործ դրվեցան, բայց ամենեւալ պարտաւ եւ անօգուտ եղան:

Պարտաւորել ծնողները որ իրենց զուկները երեք չորս տարի դպրոցէն չհանեն, ասիկա շատ դժուարին ըլլալէ զատ նաեւ ծանր պատասխանատուութեան խնդիր մըն է: Ստանդի այս կերպով դրոյրոյններուն մէջ մնացող աղայոց մեծագոյն մասը արդէն ուսմունքի սկսած ժամանակին 14, 15, 16 եւ աւելի տարեկան ըլլալով՝ երեք չորս տարի ալ դրոյրոյններուն մէջ մնալու բլաննէ, ալ անկէ ետքը արհեստի մը չեն կրնար երթալ: Հետեւաբար կը հարկադրին առանց արհեստի մնալու եւ իրենց ապրուստ ճարելու համար ակամայ վարժապետ, գրադիր, ծառայ եւ այլն ըլլալու: Եզիպոս մէջ զընտելած վարժապետներուն մեծ մասը ասանկով կ'աւանդեն:

Ճանողք ասիկա զիտեալով կամ օրինակները տեսնելով՝ իրենց որդիքը տարն եւ հինգ կամ տասն եւ վեց տարեկան եղածին պէս՝ դպրոցէն կը հանեն արհեստի կը խրին: Եւ իրաւունք ունին վաճառել ինչ ուղիւ իրենց որդիքը վարժապետ, գրադիր, եւ այլն ընել, որ խիստ բաղձալի եւ պայծառ վիճակներ մը չեն հիմա:

Եւս այս պատճառաւ է որ դպրոցները բաւական ուսեալ աշակերտներ չան կրնար հասցնել:

Եւս յաւաքի վիճակին դարման տանելու համար՝ հարկ է նախ դիտաւ, որ ուսմունքն ու կրթութիւնը չէ թէ այս ինչ կամ այն վիճակի ձեռք բերելու, վարժապետ, վարժապետ, թարգման, գրադիր ըլլալու համար միայն հարկաւոր է, այլ ամեն մարդու բնական պարտք մըն է: Հետեւաբար ամեն վիճակի հարկաւոր է: Ոսկերիչ, ժամագործ, գորբին եւ այլն եղողներն ալ պարտքը տգէտ եւ անուսումնասէլ չէ, այլ բարեկիրթ, ուսեալ եւ գիտուն ըլլալ է: Եւս այն ժամանակը կրնայ ըլլալ, երբ որ դպրոցներուն սկզբնական կրթութիւնը այն կերպով բարեկարգի որ հինգ կամ վեց տարեկան արդար դպրոց մանկէ ետեւ՝ երկու երեք տարուան մէջ հասարակ ընթերցանութիւն եւ գիր գրել սորվին՝ քրիստոնէական հրահանգաց, պատմութեան, աշխարհագրութեան, թուարանութեան եւ բնական պատմութեան սկզբունքներն հետ, եւ ուր կամ շատն շատ տարն տարու եղած ժամանակին պարտաւորեալ ըլլան հայերէն քերականութիւն, օտար լեզուներ ու բարձրագոյն ուսմունքներ սորվելու: Եսանկով աղայք մինչեւ 14 կամ 15 տարու եղած ժամանակին դպրոցէն ելելու պատճառ մը չունենալով՝ ուսմունքներն կը շարունակին, եւ չորս հինգ տարի ընդարձակ ժամանակ կունենան մեր ազգային դպրոցներուն մէջ դաս սորված ամեն ուսմունքները կատարելապէս սորվելու: Եւ այնուհետեւ ուղղորդարհեստի կերթայ, ուղղորդաւել բարձր ուսմանց կը պարտաւոր բայց դպրոցներն առատ արդիւնք կը ցուցնեն: աղային ծախք ըրած ստակները, հոգածութիւնները եւ յոյսերն ալ բազմապատիկ կը հասուցվին:

Եւս ժամանակը շուկայները արհեստ սորվելու դաջող աղայք՝ առանց ժամանակին անցած ըլլալու՝ դպրոցական ուսմունքները կատարեալ սորված դանդաղ ըլլալով՝ քանի մը տարուան մէջ արհեստ մըն ալ սորվին, եւ ուսումնական ու բարեկիրթ արհեստաւորներ, պատուաւոր քաղաքացիներ եւ լուսաւորեալ ուղղաւորներ կըլլան:

Եւս երջանիկ վիճակը ազգային դպրոցներուն միջոցաւ ձեռք բերելու վերա-

բոյններուն միջոցաւ ձեռք բերելու վերա-յիշեալ զլուսաւոր արդիւնք ճշմարիտ ազգասիրաց ու շարունակեալ յանձնելով, կը յուսանք որ անոր բարձրանը համար պէտք եղած միակ միջոցին գործադրութիւնն ալ քիչ ժամանակին տեսնելու բարեբաղդութիւնը կունենանք:

Եւս յիշեալ կերպի օրը Պէշիկ-թաշու դպրոցին տարեկան քննութեան հանդիսին ներկայ դանդաղեալ ասիկա ունեցանք: Յիշեալ դպրոցը տարիէ մը ի վեր նոր հոգաբարձութեամբ եւ նոր դասատուներով կանոնաւորեալ ընթացքի մէջ դրված ըլլալով, քննված աշակերտները բաւական յառաջագիտութիւն ըրած անմեղեցան քրիստոնէական վարդապետութեան, հայերէն ու դաղդիերէն լեզուաց, թուարանութեան, գեղեցիկագրութեան եւ ձայնաւորի մէջ:

Ստեհեալ անխափան բարեկարգութեամբ շարունակելով օրըստ օրէ աւելի կը պայծառանայ եւ կը յառաջագնաց մանաւանդ որ հաստատուն եկամուտներ ունենալով՝ ուրիշ դպրոցներու պէս բաժանորդական ընկերութիւններու եւ մասնաւորաց նպաստիչը կարօտ ըլլալու հարկէն բարեբաղդաբար աղաւ է, որով մայրաքաղաքէս առաջին կարգի բարեկարգեալ դպրոցներն մէկն ըլլալու դիւրութիւն ունի եւ անանկ պէտքէ ըլլայ:

Մայրաքաղաքէս Իշէնի Պարութաղը ժամանակէ մը ի վեր Քարթ-Պաթու-թեան ըսված հոռոմեական մայրապետները աղջկանց դպրոց մը բացած են ուր հայոց աղջկն ալ բազմաթիւ աղջկունք կը յաճախեն:

Յուլիս 25 ին օրը յիշեալ դպրոցին տարեկան հարցաքննութեան եւ պարգեւաբաշխութեան հանդէսը կատարվելով, ներկայ դանդաղ հանդիսականներէն հայազգի ուսուցիչական երկուստար մը հեռեւեալ նամակ կը գրէ, որ ապրոյ հասարակութեան եւ մասնաւորապէս Իշէնի Պարութիւնեաց ու շարունակեալ արժանի ըլլալուն համար կը հրատարակենք:

Սեւարդոյ խմբագիր Մ. Կ. պատուական լրագրոյ:

Յայտնի է սիրելի աղջկանց շատերուն, որ Պաթութեան Քարթ ըսված դաղդիայի հոռոմեական մայրապետները բաւական ժամանակ ի վեր աղջկանց դպրոց մը բացած են Ս. Պաշայ Իշէնի Պարութեան ըսված հոռոմեական երկուստար մը հեռեւեալ նամակ կը գրէ, որ ապրոյ հասարակութեան եւ մասնաւորապէս Իշէնի Պարութիւնեաց ու շարունակեալ արժանի ըլլալուն համար կը հրատարակենք:

Սեւարդոյ խմբագիր Մ. Կ. պատուական լրագրոյ, որ վերոյիշեալ մայրապետաց դպրոցին մէջ արտած կրթութիւնը մեր աղջկն համար կարգէ դուրս կամ դժուարաւ ձեռք բերելիք բան մը չըլլալէն զատ խիստ թերի է վաճառելու անմեղեցան յառաջագիտութիւնը գիտաւարապէս դաղդիերէն լեզուի, տալիս գործութեան, գեղեցիկագրութեան եւ երգելու վրայ կը կայանայ: Ս. Կ. Կարտիգի Ս. Կ. Կարտիգի մէջ այս ուսմունքները կատարեալ յաջողութեամբ դաս տարուելէն զատ թողնելով թուարանութիւնն ու աշխարհագրութիւնը, աղջկն լեզուին, կրթութիւնն եւ պատմութեան ամենակարգէն կրթութեան իրենց կայ որ դաստիարակութեան հիմն եւ էտական պայմանն է: Մայրապետաց դպրոցին մէջ աղջկն կրթն եւ պատմութեան դաս ամենեւին չկայ իսկ հայերէն քերականութիւն այնչափ միայն կայ որ ասի կրնայ ըլլալ օտարապէս դպրոցի մը մէջ:

